

Nr 368.

Av herr Karlsson i Stuvsta m. fl., om införande av exportavgifter
å alla viktigare exportvaror m. m.

De pågående prisstegringarna utgöra ett hot mot hundratusentals familjers levnadsstandard och förorsaka växande bekymmer, särskilt bland löntagare och husmödrar. De löneökningar som framkomma ur avtalsrörelserna täcka uppenbarligen endast en del av levnadskostnadsstegringarna. Som exempel kan anföras att den största löntagargruppen inom industrien, verkstadsarbetarna, i realiteten endast fick 9,5 procents löneökning i den nyligen träffade avtalsuppgörelsen, medan prisstegringarna enbart under första halvåret beräknas uppgå till 10 procent. För de löntagargrupper som endast fått 8 procents löneökningar i avtalsuppgörelserna, till exempel de mellansvenska gruvarbetarna, blir löneökningen ännu otillräckligare som motvikt mot prisstegringarna. Då det är sannolikt att hela år 1951 kommer att präglas av prisstegringar, om inga effektiva medel tillgripas mot inflationen, innebär det att stora löntagargrupper, vilkas löneökningar redan nu framstå som otillräckliga, hotas av en betydande levnadsstandardssänkning.

Prisstegringsvågen verkar också förödande för folkpensionärer, innehavare av livförsäkringar och livräntor och periodiska understöd. Den gör småspararnas besparingar allt mindre värda och innebär i verkligheten en konfiskation av en del av de sparade värdena. Inte minst allvarligt är att byggnadskostnaderna springa i höjden och göra bostadsproblemet allt svårlostare. Prisstegringarna innebära också, att värdet av de sociala förmåner som tillkommit under senare år starkt försämrats. På alla områden innebära de en försämring av det arbetande folkflertalets läge.

Mot denna bakgrund är det oundgängligt att statsmakterna vidta åtgärder för att dels hindra ytterligare prisstegringar och dels genomdriva pris-sänkningar på punkter där detta är möjligt. Statsmakternas ansvar för att skydda penningvärdet och därmed såväl realvärdet av de löneökningar, som uppnåtts i 1950—1951 års avtalsrörelser, som folkmassornas vitala ekonomiska intressen på alla områden är ofrånkomligt.

Det finns, enligt vår mening, stora möjligheter att åstadkomma en annan prisutveckling än den som nu pågår. Dessa möjligheter måste utnyttjas i det stora folkflertalets intresse.

Fördämning mot prisstegringsvågen utifrån.

Devalveringen och de av rustningsvågen i de kapitalistiska länderna betingade prisstegringarna på världsmarknaden ha lett till en stark steg-

ring av export- och importpriser. De förra ha emellertid ökat, t. o. m. mera än de senare. Det måste anses orinligt, att de väldiga vinster som därigenom uppstått på exporten enbart skola tillfalla exportörerna. Dessa vinster, som äro en följd av statsmakternas valutapolitik och rustningskonjunkturen, uppgå till jättelika summor, för år 1950 säkert mer än en miljard kronor.

Den nuvarande exportavgiften på vissa skogsprodukter går till enbart skogliga ändamål och tillfaller ej statsmakterna eller folket, som emellertid får bära följderna av devalveringen och rustningskonjunkturen. Vi anse att exportavgifter borde införas å alla viktigare exportvaror, där väldiga exportvinster genom devalvering och rustningskonjunktur inhöstas, och att de härigenom inflytande medlen gå till statskassan att användas för att genom subventioner nedpressa importpriserna.

En sådan åtgärd är tekniskt helt genomförbar. Ett dylikt förfarande med prisclearing mellan export och import har för övrigt tidigare förekommit i fråga om vissa varor, om än i mindre omfattning. Åtgärden skulle vara av väsentlig betydelse för att dämna upp prisstegringsvågen utifrån och i nuvarande läge kunna verka prissänkande på hela den inhemska marknaden.

I detta sammanhang synes angeläget att undersöka möjligheterna för att Sveriges utrikeshandel i högre grad än hittills inriktas på marknader, som inte äro berörda av våldsamma prisstegringar och hotande råvarubrist. Det är vår mening att Sveriges möjligheter att från länder med planerad samhällsekonomi — Sovjetunionen, Polen, Tjeckoslovakien, Ungern, Rumänien, Kina etc. — i ökad omfattning erhålla kol och koks, oljor, maskiner, bomull och andra viktiga förnödenheter, liksom att i dessa länder vinna ökad avsättning för järnmalm, trävaror, maskiner m. m., böra upp-tas till förutsättningslös prövning från de nya utgångspunkter som de senaste månadernas utveckling själv anvisat.

Subventioner å vissa varor.

Det synes oss mindre välbetänkt att, såsom nu skett, avskaffa olika slags subventioner i en tid av stark prisstegring. Även om vi under andra förhållanden äro för att avveckla subventionssystemet kunna vi inte vara för att göra detta i det mest opassande läge man gärna kan tänka sig. Speciellt har jordbrukssubventionernas avskaffande starkt påverkat levnadskostnadernas stegring. Avskaffandet av dessa subventioner kan icke motiveras med statsfinansiella skäl med hänsyn till det betydande budgetöverskott som beräknas för såväl löpande som nästa budgetår. Det bör för övrigt påpekas att de besparingar som staten gör genom avskaffandet av subventionerna ätas upp av ökade utgifter i dyrtidstillägg åt statstjänare, folkpensionärer och andra grupper, varigenom denna så kallade besparingspolitik blir helt karusellartad.

Vi komma därför i annat sammanhang att föreslå återinförandet av livsmedelssubventionerna för att därigenom både motverka en ytterligare stegring av levnadskostnaderna och medverka till en sänkning av dessa.

Effektivare priskontroll.

Jämsides med dessa åtgärder måste priskontrollen förbättras i stället för att avvecklas som nu sker. Den måste återinföras på alla viktigare varor — i synnerhet inom landet producerade nyckelprodukter — av betydelse för prisbildning och levnadskostnader. Det gäller främst järn och stål, maskiner, trävaror etc. men också viktiga konsumtionsvaror. Ett genomförande av ovan förordade prisutjämning mellan export och import skulle självfallet ge priskontrollorganen stora uppgifter i fråga om att avlägsna alla sådana överpriser som prisstegringarna utifrån dragit med sig.

Priskontrollorganen måste vidare erhålla vidgade befogenheter att ingripa mot spekulation och monopolism inom såväl produktions- som distributionsledet. Det synes uppenbart att statsmakterna inte längre kunna begränsa sina åtgärder mot monopolismen inom näringslivet till den utredningsverksamhet som bedrivs av monopolutredningsbyrån utan måste taga praktiska mått och steg mot denna monopolism, liksom mot de olika former av spekulation som frodas i inflationens spår.

Med hänsyn till att vi i annat sammanhang komma att ställa konkreta yrkanden i fråga om flera av här förordade åtgärder vilja vi i detta sammanhang begränsa oss till ovan motiverade förslag om reglering av export- och importpriserna och hemställa därför,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamt förslag om införande av exportavgifter å alla viktigare exportvaror i den omfattning, som motsvarar de genom devalveringen och rustningskonjunkturen uppkomna extravinsterna på exporten, samt

att härav inflytande medel tillfalla statskassan och användas för att subventionsvägen pressa ned priserna på viktigare importvaror.

Stockholm i januari 1951.

Erik Karlsson.

H. Hagberg.

K. E. Senander.

Gunnar Dahlgren.

Gustav Johansson.
